

**Joško Juvančić Jupa
(1936. - 2021.)**

Pomicao je granice teatra do neba

**U duhu kazališta je da se uvijek traži novo,
govorio je veliki redatelj**

Do prije par godina Dubrovčan su ga mogli vidjeti kako u điru Gradom preko očala, njegova znaka prepoznatljivosti, analizira ljetni šušur dok osluškuje ubrzo 'nestao', zapravo premjestio se Dom za starije i nemoćne. Naravno, blizu svojim Pilama kojima je kao rođeni Pilar i tako ostao vjerran. Riječ je o redatelju i pedagogu, magu dubrovačkog kazališta i kulture uopće, Jošku Juvančiću Jupi koji je preminuo 24. ožujka u 85. godini života.

Član festivalske obitelji

Juvančić se rodio u Dubrovniku 1936. gdje je završio osnovnu i srednju školu. Diplomirao je književnost na Filozofskom fakultetu te režiju na Akademiji za kazališnu umjetnost u Zagrebu. Nakon završene Akademije najprije postaje asistent Branka Gavella, a zatim i Koste Spaića te je i sam zašao u vode kazališne pedagogije, čime će oblikovati brojne generacije.

Prve važnije režije ostvario je u kazalištu rodnoga grada („Dubrovački skerac“ Feđe Šehovića 1961., Molièreova „Škola za žene“ 1962.), kojemu će se poslije redovito vraćati. Pa i svoju posljednju predstavu, frančezariju „Smigalove furbarije“ akademika

Luka Paljetka, Juvančić je upravo postavio na daske Kazališta Mari-na Držića u proljeće 2015.

Naravno, svoje redateljske vrhunce Juvančić je ostvario na Dubrovačkim ljetnim igrama.

Joško Juvančić Jupa na Igrama režira već od 60-ih. U pet desetljeća redateljskog rada na festivalu, Jupa je stvorio više amblematskih naslova bez kojih je nemoguće ispisati povijest i značaj Dubrovačkih ljetnih igara: „Grižulu“ na Gradcu, „Dubrovačku trilogiju“ u Skočibuhi s Radom Šerbedžijom kao Orsatom, „Hamleta“ s Goranom Višnjicem u naslovnoj ulozi, „Ekvinocija“ na Lokrumskim hridima, Vojnovićevu „Taracu“ u parku Muzičke škole i druga djela. Gotovo dva desetljeća djelovao je i kao ravnatelj dramskog programa Igara, četiri desetljeća kao profesor glume na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Dakle, jasno je da smo izgubili velikana, u punom i istinskom smislu te riječi, velikana hrvatskog glumišta i hrvatske kulture. Ogroman je to gubitak za ukupnu hrvatsku kulturu, no osim toga, mi smo izgubili i prijatelja, člana festivalske obitelji, i utoliko je Jupin odlazak i osobniji i tužniji, ističe ravnateljica Dubrovačkih ljetnih igara Ivana Medo Bogdanović.

Upravo u sklopu 62. Dubrovačkih ljetnih igara 2011. predstavljena je monografija „Joško Juvančić Jupa“ autora Hrvoja Ivankovića. Godine 2013. u sklopu 64. Dubrovačkih ljetnih igara premijerno je na Lokrumu izveden Vojnovićev „Ekvinocijo“ što je bila posljednja festivalska predstava u Jupinoj režiji. Tijekom predstavljanja monografije „Nagrada Orlando - 40 godina“ Juvančiću je za ukupan doprinos programu Dubrovačkih ljetnih igara uručen Grand Prix Orlando. U 2016. godini dobio je nagradu Grada Dubrovnika za životno djelo.

Duhovni otac

Tražiti stare predstave i stari sjaj nije u duhu kazališta. U duhu kazališta je da se uvijek traži novo, da ono staro, koje je na neki način baza, inspirira, da se ide dalje. Treba sačuvati, ali kazalište je živ organizam i treba uvijek nešto novo da bude, nekada malo bolje, nekada malo lošije, ali to je čar kazališta, u biti i svake umjetnosti, izjavio je Juvančić u razgovoru za Dubrovački vjesnik u proljeće 2015.

U sklopu 65. Igara u srpnju 2014. premijerno je u kinu Slavica prikazan dokumentarno-filmski kolaž „Jupa na Igrama“, Juvančićev sin Hrvoje je kao re-

datelj filma koristio video materijale iz HRT-a, a kino Slavica, tada u 'starom normalnom', bilo je ispunjeno posjetiteljima.

Predsjednicu Hrvatskog društva dramskih umjetnika i dubrovački dramsku umjetnicu Pericu Martinović puno toga veže za preminulog.

Za mene je to osobno doista veliki gubitak, bila sam njegov student, bio mi je profesor na Akademiji dramske umjetnosti i diplomirala sam u njegovoj klasi na četvrtoj godini s ulogom Pavle u Vojnovićevom „Sutonu“. Naravno, kroz sve daljnje godine nastavila se naša suradnja, odigrala sam puno uloga u „Dubrovačkoj trilogiji“. Tu je i nezaboravni „Ekvinocijo“, zapravo jedna neponovljiva predstava gdje su njegov vispren duh i njegova inteligencija, talent i režija došli do izražaja. Mislim da je ta predstava zapravo amblem Dubrovačkih ljetnih igara, najbolja ikad koja se na njima dogodila. Baš nam je tad rekao da se kao mlad čovjek nije usudio režirati „Ekvinocijo“, da mu je trebalo godina da sazrije da bi ga napravio, što se na koncu i dogodilo. Mislim da njega do dana današnjeg nije trebalo skidati s repertoara, nego pomlađivati podjelu, da ostane trajna vrijednost Dubrovnika, Igara i hrvatskog kazališta uopće - veli Martinović te nastavlja:

Osim što je bio posljednji Gavelin đak, njegovao je vrstu teatra za koju se bojim da se nikad neće ponoviti, to je pravo kazalište gdje je riječ u prvom planu. Svojim režijama pomicao je granice teatra prema nebu, doslovce. S druge strane, bio je naš duhovni otac jer nas je usput i odgajao. Osim što je kao profesor odgojio mnoge generacije i na zagrebačkoj Akademiji, odgojio je cijelu plejadu glumaca osječke Akademije koji nosi repertoar i u Osijeku i po Zagrebu. O njegovom pedagoškom radu da ne govorimo, imao je svoju klasu na Akademiji dramske umjetnost, generacije i generacije studenata glumel - pojašnjava dubrovačka dramska umjetnica.

Juvančić je zbilja bio osebujan i pogodna osoba za zbirku anegdota, svatko je nešto posebno doživio s njim. Priča se tako među starijim dubrovačkim novinarima kako se prilikom jedne presice čekao Juvančićev dolazak, čekalo se Jupu na što je neka gospođa, očito iz Zagreba, glasno pitala: „A kaj je to Jupa?“ Da se našali, Jupa se drugi put pojavio s majicom s napisom „Kaj je to Jupa?“. Nakon toliko godina i desetljeća posvećenog rada, malo će se tko danas pitati: „a kaj je to Jupa?“, pitanje je - kaj to Jupa sve nije bio?!
B. LUCIĆ

Joško Juvančić Jupa u parku Umjetničke škole Luke Sorkočevića

Mladi Juvančić na probi predstave "Grižula"

Veselo druženje ispred Press ureda Igara, 1986. Slijeva na desno: Dejan Aćimović, Miše Martinović, Vedran Benić, Joško Juvančić Jupa i Davor Mojaš